

Ο ΜΑΜΜΕΛΟΥΚΟΣ.

ΕΡΩΣ ΠΡΟΣ ΚΑΝΑΡΙΟΝ.

ΤΙΣ τῶν ἐν Ἀθήναις δὲν ἐγνώρισε τὸν Ἀλάχ; ἄνδρα ἰσχνόν, ξηρὸν καὶ μελάγχρουν, τεσσαρακοντούτη τὴν ἡλικίαν, μονήρη βίον διάγοντα ἐν πενιχρῷ τῆς Νεαπόλεως (α) δωματίῳ, μόνον περιπατοῦντα, σκυῶρον, κεκυφότα καὶ διὰ μονοσυλλάβων τραχειῶν λέξεων προσαγορεύοντα τοὺς ἐντυγχάνοντας;

Ὁ Ἀλάχ ἦτο ὑπάλληλος ὑπουργείου τινός, διακρινόμενος διὰ τῆς παραδειγματικῆς ἀκριβείας περὶ τὴν ἐκπλήρωσιν τῶν αὐτοῦ καθηκόντων. Πρῶτος ἔρχετο κατ' ἐκάστην πρωΐαν εἰς τὸ γραφεῖον καὶ τελευταῖος περὶ τὰς ἡλίου δυσμὰς ἀπεχώρει τῆς ἐργασίας. Καὶ οἱ μὲν προϊστάμενοι περὶ πολλοῦ ἐποιοῦντο αὐτόν, οἱ δὲ ὁμόβαῆμοι καὶ οἱ ὑποκείμενοι ἐμίσουν. Ἰδίως οἱ κλητῆρες τοῦ ὑπουργείου ὡς μάστιγα αὐτὸν ἐθεώρουν καὶ ἐβδελύττοντο. Ἀπεκάλουν δ' αὐτὸν γρινιάρην καὶ ἐδράττοντο πάσης εὐκαιρίας ὅπως ἐπιδείξωσι τὴν πρὸς αὐτὸν δυσμένειάν των.

(α) Προάστειον τῶν Ἀθηναίων, κείμενον πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως.

Ὁ Ἀλάχ φίλους δέν εἶχε, τὸ δὲ γυναικεῖον φύλον ἀπεστρέφετο. Τῆς μητρὸς στερηθεὶς νηπιόθεν, ἀνετράφη παρὰ θείου, ἀδελφοῦ τοῦ πατρός του, ὃν σπανίως ἔβλεπεν, ὡς διαμένοντα ἐν νήσῳ τινὶ τοῦ Αἰγαίου. Ἡ δὲ πρὸς τὸν πατέρα του ἀγάπη ἦτο λίαν συγκερασμένη, ὁμοιάζουσα μᾶλλον μὲ αἰσθημα κατωτέρου ὑπαλλήλου πρὸς προϊστάμενον.

— Ἐχει ἄραγε ψυχὴν ὁ Ἀλάχ; ἔλεγον οἱ ἐν τοῖς Χαφτείοις (α) διαιτώμενοι εὐθύμοι συνάδελφοί του.

— Τὸ παχὺ καὶ ἐλαιόχρουν δέρμα του, τὸ ἄψυχον καὶ ὑελῶδες βλέμμα του, τί ἄλλο δύναται νὰ περικλείη, εἰμὴ καρδίαν ἀναίσθητον, καρδίαν μοχθηράν;

— Ἐὰν ἔχη καρδίαν μοχθηράν, εἶπέ τις τῶν περιστώτων, δέν εἶναι αὕτη καρδία ἀναίσθητος . . . καὶ ἡ μοχθηρία ἀπαιτεῖ αἰσθησιν . . . ἀνάγκη νὰ παθαίνηται ἡ ψυχὴ ὅπως ἡ μοχθηρία . . .

— Ὁ Ἀλάχ εἶναι ζωόφυτον . . . τρώγει, πίνει, κοιμᾶται, περιπατεῖ, τὸ αἷμα ἐν τῷ σώματί του ὄργᾳ, κινεῖται, σχηματίζει χυλὸν καὶ χολήν· ἀλλὰ πρὸ πάντων χολήν καὶ δι' αὐτῆς ἰδίως τρέφεται τὸ ζωόφυτον τοῦτο, τὸ λεγόμενον Ἀλόχ . . .

Πάντες οἱ ἐν τοῖς Χαφτείοις ἐπεκρότησαν εἰς τοὺς λόγους τούτους. Ἐγένετο παραδεκτὸν ὅτι ὁ Ἀλάχ ἦτο ζῶον ἀναίσθητον, τὸ ζωόφυτον Ἀλάχ . . . Οὐδέποτε δάκρυ ἔβρεξε τοὺς ὀφθαλμούς του, οὐδέποτε μειδίαμα διηνέωξε τὰ ἄδυτα τῆς καρδίας του· ἡ μελωδικωτέρα καὶ ἁρμονικωτέρα μουσικὴ, ἡ

(α) Χαφτεῖα ὀνομάζονται τὰ παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Πατησίων καφεπωλεῖα (καφενεῖα).

συγκινητικωτέρα ποίησις, ἢ ἐνδοουσιώδης φωνή τοῦ περιπαθεστάτου πολιτικοῦ βήτορος ἢ ἡ ἀπαγγελία τοῦ τραγικωτάτου ἢ κωμικωτάτου ἡθοιοῦ, δέν κατώρῳσαν ποτε νὰ ταράξωσι τὸ παχύδερμον τοῦτο ζώφυτον. Καί αἱ ἄλλαι δὲ λεγόμεναι ὠραῖαι τέχναι, ζωγραφία, γλυπτική, ἀρχιτεκτονική, χορὸς, δέν διήγειρον εἰς τὸν δυστυχῆ Ἀλάχ τὰ κοινῶς εἰς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους διεγειρόμενα ἡδέα αἰσθήματα. Πρὸς τὰς καλλονὰς δὲ τῆς φύσεως ὁ Ἀλάχ ἐπίσης ἦτο ἀδιάφορος καὶ περιφρονητικῶς, ἐμειδία ὁσάκις ἐγένετο λόγος περὶ τῶν Ψελξικαρδίων Ψεαμάτων τῆς ἀνατολῆς καὶ τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου, περὶ τῆς μαγευτικῆς πορείας τῆς πανσελήνου, περὶ τοῦ πανοράματος τῶν πεδιάδων καὶ τῶν ὄρέων, περὶ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν πυκνῶν δασῶν, περὶ τοῦ μεγαλείου τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν Ψαλασσῶν . . . — ἐγέλα, ἐγέλα ὁ Ἀλάχ . . . ὦ! τὸν ἀναίσθητον . . . ἢ ἀφήγησις τῶν μεγάλων κατορῳμάτων τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας, τῶν ἀνδραγαθῶν τῶν κατὰ καιροὺς ἡρώων, τῶν ποικίλων περιπετειῶν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, οὐδέν εἶχον δι' αὐτὸν Ψέλγητρον . . . Τὸ πρωτόκολλον τοῦ ὑπουργείου ὡς μόνην ἐπιστήμην, ὡς μόνον βιβλίον ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ εἶδεῖται.

Ἐν τῇ αὐτῇ οἰκίᾳ, ἐνθα κατῳκει ὁ Ἀλάχ, διέμενε πτωχὴ οἰκογένεια, ἣτις καὶ ὑπηρέτει αὐτόν. Ἐν τῇ οἰκογενεῖᾳ ταύτῃ ὑπῆρχε βοδόχρους νεᾶνις, μόλις εἰκοσαέτις, ὀνόματι Εὐρυδίκη, σεμνὴ, εὐάγωγος, φρόνιμος, ἀλλὰ, καθὸ γνησίᾳ Ψυγάτῃ τῆς μάμμης μας Εὐῆας, καὶ ὀλίγον τι φιλάρεσκος. Ἀλλ' ὁ Ἀλάχ οὐδέποτε ἐνόησε τοῦτο. Νοσήσας δὲ ποτε βαρέως ἐνοσηλεύθη παρ' αὐτῆς, ἣτις τὸν περιεποιήθη κατὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀνάρῳσιν αὐτοῦ ὡς περιποιεῖται ἀδελφὴ ἀδελφόν. Διηγεῖτο δὲ εἰς αὐτόν τὰς ἀναμνήσεις τῆς παιδικῆς ἡλικίας τῆς,

τάς Ξελξικαρδίους ιστορίας ὅσας ἔμαθε παρὰ τῆς μητρὸς
της ἢ ἀνέγνωσεν ἐν διαφόροις βιβλίοις, ἐτραγῶδει ἐνώπιον
αὐτοῦ ἄσματα τοῦ Σολωμοῦ, τοῦ Ξίνδα, τοῦ Τανταλίδου,
τοῦ Κατακουζηνοῦ, τοῦ Ἀλβάνα· ἀλλὰ ταῦτα πάντα εἰς
μάτην! . . . Ὁ Ἀλάχ ἔμενεν ἀναίσθητος, τὸ ὑπουργεῖόν του
μόνον ἐνθυμούμενος καὶ τὸ πρωτόκολλον ἐπιθυμῶν. "Ω! πό-
σον ἐγαυρία ὅτε ἠδυνήθη νὰ ἀναλάβῃ τὴν ἐν τῷ ὑπουργείῳ
ὑπηρεσίαν του. Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐνθυμεῖται ἔτι σήμερον
ὁ κλητὴρ Κώστας! — "Κώστα ἐδῶ! . . . Κώστα ἐκεῖ!"

— Μὰ, Κύριε Ἀλάχ, δὲν ἤμπορῶ νὰ ἦμαι παντοῦ.

— Κρημνίσου μωρέ! Σὰ κάμω ἐκθεσιν κατὰ σοῦ εἰς τὸν
γενικὸν γραμματέα . . .

— Μὰ, Κύριε, Ἀλάχ . . .

— Κρημνίσου σοῦ λέγω, μωρέ!

— Θυμῶναι ὁ Ἀλάχ! — εἶπεν ἀμύστακος ἀκόλουθος τοῦ
ὑπουργείου φορτωμένος δώδεκα παράσημα, ἅπερ ἔλαβεν εἰς
ἀντιμισθίαν δι' ἀνοίγματα τῶν θυρῶν ἀμαξῶν μεγιστάνων
ἀποβιβαζομένων εἰς Ἀθήνας, ἄρα ὁ Ἀλάχ δὲν εἶναι ἀναί-
σθητον ζῶν . . . Σὰ ἴδητε ὅτι ὁ Ἀλάχ Σὰ ἀγαπίση καὶ
Σὰ ἀγαπήση μὲ τὰ σωστά του! Je vous y attends! (α)

Ἡ εὐφυῆς αὕτη καὶ ὀρθὴ παρατήρησις τοῦ ἐμβρύου τού-
του διπλωμάτου οὐχὶ μετὰ πολὺ ἐπραγματοποιήθη.

Ὁ Ἀλάχ, τὸ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἀναίσθητον ὄν, τὸ
ζωόφυτον κατὰ τοὺς ἐν τοῖς Χαφτείοις, ὁ χωρὶς καρδιὰ
οὗτος ἄνθρωπος κατὰ τὴν καλλιπάρειον Εὐρυδίκτην, ἠράσθη

(α) Ἕλληνες τινες, διπλωμάται δῆθεν, ἀναμιγνύουσιν ὡς ἐπὶ το
πολὺ μὲ τὰ ἑλληνικὰ γαλλικά τινα, ὡς Ἕλληνίδες τινὲς νεάνιδες ψιμου-
δίξουσι τὸ δροσερὸν καὶ νεανικὸν αὐτῶν πρόσωπον.

καὶ ἠράσθη περιπατῶς. Τίνος! ἄχ! ἄχ! Τίνος; Ὁ Ἀλάχ, Κύριοι καὶ Κυρίαι μου, ἠράσθη ἐνὸς τῶν μικροσκοπικωτέρων ὄντων τῆς φύσεως. Θὰ ἠκούσατε βεβαίως περὶ τῶν νήσων Καναρίων· αἱ νῆσοι αὗται κεῖνται ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ ὠκεανῷ δυτικῶς τοῦ Μαρόκκου. Ἴσως εἶναι αἱ παρὰ τῶν ἀρχαίων καλούμεναι νῆσοι τῶν Μακάρων. Ταύτας πρῶτοι οἱ Ἰσπανοί, κατ' ἄλλους Γάλλοι τινὲς ναυσιπόροι, ἀνεκάλυψαν τῷ ἔτει 1330 καὶ τὰς ἐδήωσαν. Ἰδίως δὲ κατέστρεψαν τὴν πολυδενδρον Γομέραν, ἐν ἣ εὐρέθη κατὰ πρῶτον τὸ καλλιφόγγον, κιτρινόχρουν πτηνόν, τὸ καλούμενον Κανάριον. Ἐκ τῆς Γομέρας μετεφέρθησαν τὰ κανάρια εἰς τὴν λοιπὴν Εὐρώπην, καὶ σήμερον εὐρίσκονται ἀπανταχοῦ ἐκτὸς τῆς κοιτίδος αὐτῶν. Τὸ κανάριον ἔχει τὰς ἐξῆς περίπου διαστάσεις· μῆκος δακτύλου, πλάτος φάλαγγος· αἱ ὀφθαλμοὶ του εἰσὶ μελανοὶ καὶ μικροί· τὸ ράμφος του ὀλίγον κεκυρτωμένον καὶ τὰ ἄκρα τῶν ποδῶν λεπτὰ καὶ καμπύλα. Τὸ κιτρινοειδὲς πτερωτὸν περικάλυμμά του ἔχει τὸ λεῖον τῆς μετάξης. Ζῆ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, ἐν ἐλευθερίᾳ μὲν ὀκτῶ, δέκα ἔτη, ἐν δουλείᾳ δὲ πέντε, ἕξ, ἑπτὰ. Ὁ δὲ φυσικὸς θάνατος τοῦ καναρίου προέρχεται συνήθως ἐκ συμφορήσεως τοῦ αἵματος εἰς τὴν κεφαλὴν· εἶναι δὲ αἰφνίδιος ὡς ἀποπληξία, ἐξογκουμένων τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ πτηνοῦ. Ταῦτα περὶ τοῦ καναρίου.

Ὀλίγον μετὰ τὴν ἀνάρρωσίν του ὁ Ἀλάχ ἠλλαξε κατοικίαν. Ἐν τῷ νέῳ οἰκίματι αὐτοῦ εὔρεν ἀνηρτημένον εἰς γωνίαν σκοτεινοῦ δωματίου κλωβίον, περιέχον κανάριον λησμονημένον ὑπὸ τοῦ πρώην κατοίκου, ἀναχωρήσαντος ἐσπευσμένως διὰ Κωνσταντινούπολιν. Ὁ Ἀλάχ εὐρέθη πολὺ στενοχωρημένος περὶ τοῦ πρακτέου. Ὁ ἄνθρωπος οὗτος, ὁ τσοῦτον ἀδιάφορος πρὸς τοὺς ὁμοίους του, οὐδεμίαν κλίσιν

εἶχε πρὸς τὰ πτηνά. Τοὺς ἵππους καὶ τοὺς κύνας ἀπεστρέφετο· αἱ γαλαῖ τοῦ ἐπροξένου ἀηδίαν καὶ τὰς ἀηδόνας ἠγάπα ὡς τὰς γλαῦκας· ὡσαύτως τὸ κανάριον δὲν ἐτίμα περισσότερον τοῦ κοσσύφου. Ἀλλὰ τὸ κανάριον τοῦτο ἦτο κτῆμα ἄλλου . . . ὤφειλε νὰ δώσῃ εἶδησιν εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ· διότι ἠδύνατό ποτε αὐτὸς νὰ ἔλθῃ νὰ ζητήσῃ τὸ κλωβίον καὶ τὸ κανάριον, καὶ ὁ Ἀλάχ προέβλεπε δυσαρρεσκείας, ἃς ἀπέφευγε χάριν τοῦ πάσχοντος ἥπατός του. Ἀπεφάσισεν ἐπὶ τέλους νὰ περιποιηθῇ τὸ κανάριον καὶ νὰ ἀναγγεῖλῃ τὸ πρᾶγμα εἰς τὸν κύριον αὐτοῦ. Τὸ δυστυχὲς πτηνὸν εἶχε μείνει ἱκανὸν χρόνον ἄνευ τροφῆς· ὁ Ἀλάχ ἐφρόντισε νὰ καθάρισῃ τὸ κλωβίον, νὰ φέρῃ νερὸν δροσερὸν καὶ νὰ γεμίσῃ τὴν μικρὰν ἀποθήκην τοῦ κλωβίου μὲ ἐκλεκτὸν κανναβούριον. Τὸ κανάριον ἔφαγε καὶ ἔπινε μετὰ πολλῆς ὀρέξεως. Ἐφαίνετο δὲ τὸ κακόμοιρον, ὅτι εἶχεν ὑποβληθῇ εἰς νηστείαν πολὺ αὐστηροτέραν χριστιανῶν τινῶν νομιζόντων ὅτι τὸ τρώγειν παντὸς εἶδους θαλασσινὰ, ὄσπρια, χαβιάριον, αὐγοτάριχον καὶ ἰδίως τὸ πίνειν ὀκάδας πολλὰς ῥητσινάτου (α) αὐτὰ εἶναι αὐστηροτάτη νηστεία. Τὸ κανάριον διεδήλωσε τὴν εὐθυμίαν αὐτοῦ διὰ κελαδήματος ἠχηροῦ καὶ ζωηροῦ Εἰς τὸ ἄκουσμα τοῦτο ὁ Ἀλάχ ἐσκίρτησεν ὑπὸ ἐκπλήξεως τὸ κελάδημα ἐκεῖνο τῷ ὑπενθύμισε τὴν βρεφικὴν του ἡλικίαν. Ἀντήχησεν εἰς τὰ ὠτὰ του ἄσμα αἰγυπτιακόν, δι' οὗ ἐνανάριξε τὰ πρῶτα ἔτη τῆς ζωῆς αὐτοῦ γέρων Μαμμελοῦκος διαφυγὼν τὴν καταστροφὴν τῶν συναδελφῶν του, καὶ καταφυγὼν εἰς νῆσον τοῦ Αἰγαίου, ἐν ἣ κατῴκει ἡ οἰκογένεια τοῦ Ἀλάχ.

(α) Ῥητινίτου οἴνου.

Ὁ Μαμμελοῦκος ἐγένετο ἡ τιτῶν^(α) τοῦ Ἀλάχ. Ποῦ, παρὰ τίνος τὸ κανάριον εἶχεν ἐκμάθει τὸ ἄσμα ἐκεῖνο; ἀδιάφορον· πιῶνόν ὁ κύριός του νὰ ἦτό ποτε ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπου τὸ ἄσμα τοῦτο εἶναι δημοτικώτατον. Ὁ Ἀλάχ ἠσῶνθη κατὰ πρῶτον ἐντύπωσιν ἀκατανόητον δι' αὐτόν. Ἀκούων ἀνέκαθεν παρὰ τῶν ἄλλων ὅτι εἶναι ἄνθρωπος ἀναίσθητος, εἶχε πεισθῆ ἐπὶ τέλους καὶ αὐτὸς περὶ τούτου. Κατὰ πρῶτον ἐσωτερικὴ συγκίνησις, γλυκεῖα συγκίνησις, κατετάραξεν αὐτόν. Στρέψας πρὸς τὸ κελαδοῦν πτηνὸν ἐνέβλεψεν εἰς αὐτὸ μετὰ περιπαθείας καὶ ἀνεφώνησε μετὰ κλαυθμηρᾶς φωνῆς· “— Μαμμελοῦκέ μου! Μαμμελοῦκε μου!” Ἐκτοτε τὸ κανάριον ὠνομάσθη Μαμμελοῦκος. Εἶχε ψυχὴν ὁ Ἀλάχ, ἀλλὰ τὴν ψυχὴν του εἶχε καλύψει ἀχλὺς μονήρους βίου καὶ κλείσει ἔτι πάντας τοὺς πόρους τῆς εὐαισθησίας τῆς. Ἡ ἀνάμνησις τῆς βρεφικῆς ἡλικίας του, ἡ ἀνάμνησις τοῦ μόνου ἀνδρώπου τοῦ ὄωπεύσαντος τὸ νήπιον, τοῦ ἀναπληρώσαντος τὰς φιλοστόργους περιποιήσεις ἀποθανούσης μητρὸς, ἀπόντος πατρὸς καὶ ἀδιαφόρου θεοῦ, διέλυσε τὸν κηρὸν τὸν περιφράσσοντα τὰς αἰσθήσεις του καὶ ἐξήγειρε τὴν ἀπονεναρκωμένην καρδίαν του. Ὁ Μαμμελοῦκος ἠγάπα ὡς ἴδιον τέκνον τὸν Ἀλάχ, καὶ ἡ ἀγάπη ἐκείνη ἦτο ἡ μόνη ἐπιδαψιλεύσασα ἐπὶ τὸν ἀπόκληρον Ἀλάχ τὴν μητρικὴν ἐκείνην αὔραν, ἣτις ζωογονοῦσα τὰ νήπια, ὑποστηρίζει τοὺς ἐνήλικας καὶ τέρπει καὶ παρηγορεῖ ἡμᾶς κατ' ἅπαντα τὸν βίον. Ὁ Ἀλάχ ἠσῶνθη ἔκτοτε μεγίστην συμπάθειαν πρὸς τὸ κανάριον, ὅπερ ἐξύπνισε τὴν ὑπνώττουσαν καρδίαν του. “Οἱ ἀνόητοι! ἀνεφώνησεν ὁ Ἀλάχ, οἱ ἀνόητοι, οἵτινες μ' ἐθεώρουν

(α) Ἡ τροφός.

ἀνεπίδεκτον συγκινήσεως "Ω! αἰσθάνομαι, πόσον ὦ ἀγάπων τὸ ὄν ὅπερ ἤθελέ μοι πέμψει ὁ Θεὸς ὅπως ἐγγύσω εἰς αὐτὸ ὅσα πλούτη ἀγάπης εἰσὶν ἀποτεταμιευμένα ἐν τῇ μέχρι τοῦδε ἀπομεμονωμένῃ καρδίᾳ μου!"

Ὁ Μамμελοῦκος αὐτὸ τὸ μικροσκοπικὸν ὄν ἔλαβεν οὕτω τὸ ὄνομα τῶν περιφήμων ἐκείνων μαχητῶν, τῶν δὲς καὶ κατὰ διαφόρους ἐποχὰς ἀρξάντων τῆς Αἰγύπτου. Πρῶτος ὁ ἔγγονος Μωάμεδ τοῦ Β', τοῦ κατακτητοῦ, Σελήμ ὁ Α', υἱὸς τοῦ Βαγιαζήτου, βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 1512 μέχρι τοῦ 1520 καὶ ἐκτείνας τὰ ὄρια τῆς Ὀθωμανικῆς αὐτοκρατορίας πρὸς ἀνατολὰς μέχρι τοῦ ποταμοῦ Τίγρητος πρὸς τὴν Περσίαν, ἐνίκησε καὶ καθυπέταξε τοὺς Μамμελοῦκους εἰς δύο τρομερὰς μάχας.

Μετὰ πολλὰ δ' ἔτη οἱ Μамμελοῦκοι οὗτοι ἐδέσποσαν καὶ πάλιν τῆς Αἰγύπτου· ἀλλὰ κατετροπώθησαν τῷ ἔτει 1798 ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος τῶν Γάλλων Ναπολέοντος τοῦ πρώτου (α). Ἐκτοτε ὁ αὐτοκράτωρ οὗτος παρέλαβεν εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Μамμελοῦκόν τινά, ὅστις ἔφιππος καὶ ποικιλόχροον καὶ χρυσοκέντητον στολὴν φορῶν συνώδευεν αὐτὸν ἀπανταχοῦ. Καὶ τίς δὲν εἶδεν εἰκόνα παριστῶσαν τὸν Ναπολέοντα μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ ζωηροῦ ἐπιτελείου του, καὶ δὲν ἐθαύμασε τὸν ἐν αὐτῇ παριστώμενον Μамμελοῦκον;

Ὁ Μамμελοῦκος (ἦτοι τὸ ἡμέτερον κανάριον) ἦτο ἄριστος μουσικός· διότι ὁ πρῶην κύριος αὐτοῦ τὸν εἶχε διδάξει πολλὰ καὶ ποικίλα ἄσματα· μεταξὺ δ' αὐτῶν ἦτο καὶ τὸ τοῦ Ἰσπανοῦ μουσουργοῦ Ἰραδιέ (Iradier) "Ἄχ! Τσικίτα!" ὅπερ παραδέτομεν παρακατιόντες.

(α) Ἐντελῶς δὲ κατεστράφησαν τῷ ἔτει 1811 ὑπὸ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου Μεχμέτ-Ἀλή.

Ἡ μελαγχολικὴ αὕτη μελωδία ἀπέσπα δάκρυα ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Ἀλάχ . . . Ἡ πρώτη στροφή . . . “λέγουσιν ὅτι τὰ νυμφευτῆς . . .” τὸν συνεκίνει εἰς τὸν ὑπέρτατον βαθμόν.

— Μαμμελοῦκέ μου! . . . “Ἄχ! Τσικίτα!” ἐμπρός! καὶ ὁ Μαμμελοῦκος ἐκελάδει τὸ κλαυθμηρὸν τοῦτο ἄσμα.

Ὁ Ἀλάχ συμφκειώθη μετὰ τοῦ καναρίου ὡς μετ' ἀνδρώπου. Τὸ ἐσπέρας ἐκαλησπερίζεν ὁ Μαμμελοῦκος τὸν νέον κύριόν του δι' ἰδίου κελαδήματος. Τὴν πρώτην ἅμα ἢ πρώτη ἀκτίς τοῦ ἡλίου εἰσέδυσεν εἰς τὸν κοιτῶνα τοῦ Ἀλάχ, ἤκούετο καὶ τὸ γλυκὺ κελάδημα τοῦ Μαμμελοῦκου.

— Μαμμελοῦκε, καλ' ἡμέρα . . . ἔλα ἐδώ . . .

Καὶ τὸ κανάριον ἐξήρχετο ἐκ τοῦ ἀνοικτοῦ κλωβίου καὶ περιιπτάμενον περὶ τὴν κλίνην τοῦ Ἀλάχ ἤρχετο καὶ ἐπεκάθητο τέλος ἐπὶ τῶν παρειῶν τοῦ πλαγιασμένου κυρίου του καὶ ἐφίλει τὰ χεῖλη αὐτοῦ δι' ἐλαφροῦ τσυμπήματος. Τὸ δὲ κανναβούριον παρακείμενον παρὰ τὴν τράπεζαν τῆς κλίνης ἀντήμειβε τὸν Μαμμελοῦκον διὰ τὰς φιλοφροσύνας του.

Ὁ Μαμμελοῦκος, ὡς πάντα τὰ κανάρια, ἐκατάρριζεν ἑαυτὸν διὰ ψυχρολουσιῶν, καὶ τοῦτο ἔπραττεν ἀφ' ἑαυτοῦ, ἀλλὰ δὲν ἠδύνατο νὰ κόψη μόνος του τοὺς ὄνυχας τῶν λεπτῶν ποδῶν του καὶ ὁ κύριός του ἔκριεν ἀναγκαῖον νὰ τοὺς κόπτῃ κατ' ἐποχάς. Ὅτε δ' ἐγένετο ἡ ἐκκοπή αὕτη, ὁ Ἀλάχ ἐκάλει τὸν Μαμμελοῦκον, προτείνων αὐτῷ τὴν παλάμην τῆς χειρός. Ὁ Μαμμελοῦκος ἤρχετο καὶ ἐξηπλοῦτο ὑπτίως ἐπὶ τῆς παλάμης τῆς χειρός τοῦ κυρίου του· ὁ Ἀλάχ ἐλάμβανε ψαλίδιον καὶ τὴν στιγμὴν καθ' ἣν τὸ κοπτερόν ἐργαλεῖον ἤγγιξε τοὺς λεπτοφυεῖς ὄνυχας τοῦ καναρίου, ὁ

Μαμμελοῦκος ἔκλειε τὰ ῥματάκιά του. Τότε ὁ Ῥλάχ τὸν κατεφίλει καὶ ἔκλαιεν ἐνίοτε ὑπὸ τῆς χαρᾶς.

Αἱ ὥραι τῆς τροφῆς τοῦ Μαμμελοῦκου ἦσαν τακτικαί, καὶ ὁ Ῥλάχ, ὅπου καὶ ἂν ἦτο, ὅ, τι καὶ ἂν ἔκαμνε κατὰ τὰς ὥρας ἐκείνας, τὰ πάντα παρήτει ὅπως μὴ ὁ Μαμμελοῦκος περιμείνη τὸ ἡμερήσιον σιτηρέσιόν του.

Ὁ Ῥλάχ ὠμίλει συνεχῶς πρὸς τὸν Μαμμελοῦκον τῷ διηγεῖτο τὰς ἐντυπώσεις του, τὰ παθήματα τῆς ἡμέρας τῷ ἐζήτηει συμβουλήν ἐπὶ πολλῶν ὑποθέσεων καὶ κατὰ τὴν κίνησιν ἢ τὸ κελεύδημα τοῦ Μαμμελοῦκου ἐρβύδιμιζε τὰς πράξεις καὶ τὰ διαβήματα αὐτοῦ. Ὁ Ῥλάχ ἦτο τοσοῦτον ἀφωσιωμένος εἰς τὸ πτηνόν του, ὥστε πολλάκις ἐπέστρεφεν εἰς τὴν κατοικίαν του μόνον καὶ μόνον ἵνα ἴδῃ τὸν Μαμμελοῦκόν του ἀπαραλλάκτως ὅπως ἐραστῆς ἢ μήτηρ, στρέφοντες πάντας τοὺς στοχασμοὺς πρὸς φίλτατον ὄν καὶ καταβαλλόμενοι ὑπὸ φόβου μὴ συνέβῃ αὐτῷ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ των δυστύχημά τι, σπεύδουσι μετὰ παλμῶν καρδίας νὰ ἐπιστρέψωσι πρὸς αὐτό.

Ὅσάκις ὁ Ῥλάχ ἐνεδύετο τὴν διπλωματικὴν στολήν διὰ τελετὴν τινα, πρὶν ἐξελθεῖν ἐκ τοῦ δωματίου παρίστατο ἐνώπιον τοῦ Μαμμελοῦκου, τὸ δὲ πτηνόν εἰς τὴν θῆραν ταύτην ἐφαίνετο λίαν περιχαρὲς.

— Ἴδὲ Μαμμελοῦκε, τῷ ἔλεγεν ὁ Ῥλάχ, ἐπιδεικνύων αὐτῷ τὰ ἐπὶ τοῦ στήθους του στίλβοντα παράσημα ἰδὲ ὠραῖα πράγματα!

Φοβοῦμαι νὰ μακρηγορήσω, ἄλλως ἤθελον διηγηθεῖν τὰ παθήματα τοῦ Ῥλάχ, ὅταν μετὰ καιρὸν ὁ πρῶτος κύριος τοῦ Μαμμελοῦκου ἦλθε νὰ ἀναζητήσῃ τὸ κανάριον. Ὁ Ῥλάχ κατέφυγεν εἰς τὰ δικαστήρια καὶ ὁ φουστανελοφόρος εἰρηνο-

δίκης, ὡς νέος Σολομών, ἀπεφάσισεν ὑπὲρ τοῦ Ἰλάχ. Δυ-
ποῦμαι ἐπίσης μὴ δυνάμενος νὰ σᾶς περιγράψω τὸν Ἰλάχ
νοσηλεύοντα τὸν Μαμμελοῦκον καὶ νὰ ἐκδέσω ἀπάσας τὰς
συγκινητικὰς περιπετείας τοῦ κοινοῦ βίου των.

Ὁ Ἰλάχ, αὐτὸς ὁ σκληροκάρδιος ἄνθρωπος κατὰ τὴν
γνώμην τῶν γνωρίμων του, ὁ ἀγροϊκος, ὁ κακεντρεχῆς, ὁ βάν-
ναυσοσ, ὁ ἀπότομος οὗτος ἄνθρωπος κατέδειξεν εὐαισθησίαν
καρδίας λίαν σπανίαν. Ἡ ἀγάπη τοῦ Ἰλάχ πρὸς τὸν Μαμ-
μελοῦκον ὑπῆρξε μοναδική· ἦτο ἀγάπη οὐχὶ πρὸς ζῶον ἀλλὰ
πρὸς ἄνθρωπον, ἦτο περιπαθῆς ἔρως. Ὁ Ἰλάχ ἔτρεμε διὰ
τὴν ὑπαρξιν τοῦ πτηνοῦ του.

— Τί δὲ γείνω, μοὶ ἔλεγεν ἡμέραν τινά, εἴαν χάσω τὸν
Μαμμελοῦκόν μου! εἰς αὐτὸν συνεκέντρωσα ἔλην τὴν ἀγάπην
μου εἶναι ἡ μόνη χαρὰ μου εἰς τὸν κόσμον τοῦ-
τον

— Ἐὰν ψοφήσῃ ὁ Μαμμελοῦκος, τῷ ἀπήντησα, τὸν
ἀναπληροῖς

Ὁ Ἰλάχ ἐνέβλεψε πρὸς ἐμέ με βλέμμα βλοσυρόν.

— Ἐὰν ἀποθάνῃ ὁ Μαμμελοῦκος, ἀνέκραξε μετὰ τρε-
μούσης φωνῆς, ποτὲ δὲν δὲν πάρω ἄλλον εἰς τὴν δέσιν του!
ποτέ!

Ἐσπέραν τινά περὶ λύχνων ἀφας ἀπήντησα τὸν Ἰλάχ
κατὰ τὸ Σολωνεῖον. (α)

— Στάθητι, μοὶ λέγει, δὲν ἀγοράσω ἐλίγα παξι-
μαδάκια διὰ τὸν Μαμμελοῦκον καὶ ὑπάγομεν μαζὴ νὰ τὸν
ἴδωμεν.

(α) Πρῶτον Ζαχαροπλαστεῖον τῶν Ἀθηνῶν παρὰ τὴν ῥόδον Πατη-
σίων καὶ ὑπὸ τὴν οἰκίαν τοῦ φίλου μου διασήμου δικηγόρου Μπα-
λάνου.

Πολλήν διάψεσιν δέν εἶχον νά ἐπισκεφθῶ οὔτε τόν Μαιμελοῦκον, οὔτε τόν Ἀλάχ· καί ὅμως συνώδευσα τόν ἄνδρωπον εἰς τήν οἰκίαν του. Ἐνῶ δ' ἀνεβαίνομεν τήν κλίμακα τῆς οἰκίας, βλέπω τόν Ἀλάχ χλωμόν καί ἐπιστηριζόμενον ἐπὶ τῶν κιγκλίδων τῆς κλίμακος.

— Τί ἔχεις; τόν ἐρωτῶ.

— Πρώτην φοράν ὅπου ὁ Μαιμελοῦκος δέν κελαδεῖ
μέ ἤκουσεν ὅμως

Ἐγέλασα.

— Μή γελάς, μοί εἶπεν ὁ Ἀλάχ, μή περιγελάς τήν ἀδυναμίαν μου αἰσθάνομαι, φίλε, διά τόν Μαιμελοῦκον ὅ, τι σὺ αἰσθάνεσαι διά τήν γυναῖκά σου καί διά τήν κόρην σου Ὁ Μαιμελοῦκος εἶναι ὅλη ἡ οἰκογένειά μου ἅμα τόν χάσω θά εὐρεθῶ πάλιν εἰς τήν τρομεράν καί ὀδυνηράν ἐκείνην μοναξίαν, εἰς ἣν εὕρισκόμην πρὶν ὁ Θεὸς μοί πέμψῃ τήν παρηγορίαν αὐτοῦ τοῦ μικροῦ πτηνοῦ Ἄχ! φίλε! Βλέπω, ὅτι καί σὺ, ὡς οἱ ἄλλοι προκομμένοι, δέν γνωρίζεις τὰς ἰδιοτροπίας τῆς καρδίας τοῦ ἀνθρώπου.

Ἐλαβον τόν Ἀλάχ ἐκ τῆς χειρὸς καί ἐπροχωρήσαμεν πρὸς τὸ δωμάτιόν του. Ἡ χεὶρ του ἔτρεμε καί, ὅτε ἐφθάσαμεν ἔμπροσθεν τῆς θύρας τοῦωματίου, δέν ἴδύνατο νά ἀνοίξῃ αὐτήν· ἤνοιξα ἀντ' αὐτοῦ καί εἰσῆλθομεν εἰς τὸ δωμάτιον. Τὸ πρῶτον βλέμμα τοῦ Ἀλάχ διευθύνθη πρὸς τὸ κλωβίον τοῦ Μαιμελοῦκου. Τὸ κλωβίον ἦτο κενόν· στρέφει περίξ τὸ βλέμμα ὁ Ἀλάχ, καί μετὰ τρόμου βλέπει τόν Μαιμελοῦκον νεκρὸν εἰς γωνίαν τοῦ παραθύρου.

Παρευρέθητέ ποτε εἰς θάνατον φιλτάτου ὄντος; εἰς θάνατον σεβαστῆς μητρὸς, λατρευομένου τέκνου, πεφιλημένης συζύγου ἢ ἐρωμένης; Εἶδατε τήν σπαραξικάρδιον ἐκείνην

λύπην, οίκτροτέραν καὶ αὐτῆς τῆς θείας τοῦ θανάτου; Ἐὰν ἴδετε τὸ θλιβερὸν καὶ πένθιμον ἐκεῖνο θέαμα, καὶ εἰάν μάλιστα ἠσθάνθητε ὑμεῖς αὐτοὶ τὰς θανασίμους ἐκεῖνας ἐντυπώσεις, τότε καὶ μόνον θὰ ἐγνοήσητε τὴν καταπληκτικὴν λύπην καὶ ἀπελπισίαν τοῦ Ἀλάχ παραμείναντος παρὰ τὸ ἄπνουν πτηγόν

Ὁ Ἀλάχ ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ Μικμελούκου.

Ὅσα διηγήσῃ ὑμῖν εἶναι ἀληθῆ· δὲν προεδέμην νὰ συναγωνισθῶ πρὸς τὴν Μικρούλαν τοῦ καλλιμποῦς μυθιστοριογράφου Ἀλφρέδου δὲ Βινσῆ. (α) Μόνος δὲ σκοπός μου ἦτο

(α) Alfred de Vigny. Τὸ ὄραϊον τοῦτο πόνημα *Picciola* μεταφράσθη εἰς τὴν γλῶσσάν μας.

διὰ τῆς ἀφηγήσεως τῆς ἀληθοῦς ταύτης ἱστορίας νὰ ὑπεν-
θυμίσω ὑμῖν, Κύριοι καὶ Κυρίαί, ὅτι οὐδέποτε ἐπιτρέπεται
τῷ ἀνθρώπῳ, ὅσον σκληρὰν καρδίαν καὶ ἂν ἔχη, παρὰ τῆς
φύσεως αὐτῆς, νὰ μὴ ἀγαπήσῃ ἐν τῷ βίῳ αὐτοῦ, ἅπαξ τοῦ-
λάχιστον, ἔστω καὶ κανάριον.

Ἐν Ἀθήναις, 2/14 Δεκεμβρίου 1869.